

ЕҢБЕК АДАМЫ

АБЫРОЙ АРҚАЛАҒАН АЗАМАТ

1978 жылы Көкбай орта мектебін бітірген азамат Шұбартаудағы қой өсіруші жастар бригадасында еңбек жолын бастады. 1980 жылы Семей мал дәрігерлік институтына түсіп, оны 1985 жылы зооинженер мамандығы бойынша тәмамдады. Бітіген соң туған ауылына оралып, мамандығы бойынша жұмысқа орналасты. Білімді, ісіне тиянақты жас басшылықтың назарына ілігіп, 1986 жылы бас зоотехник болып тағайындалды. Шаруашылық жекешеленгенге дейін осы қызметті атқарып, ауыл шаруашылығының дамуына зор үлес қосты.

Іскерлігінің нәтижесі болар 2004 жылы Көкбай ауылдық округінің әкімі болып сайланып, зейнетке шыққанға дейін, 21 жыл бойы осы қызметті абыроймен атқарды. Осы уақыт ішінде ауылымыз жаңарып, аудан бойынша "Үлгілі ауыл", "Тірек ауыл" атанып, өзінің жетістіктерімен танылды.

Өз қызметін адал, жауапкершілікпен атқарған Шарыпқазы Санбайұлы жерлестерінің құрметіне бөленді. Оның мінезі мен болмысында қазақтың рухы, еңбекқорлығы бар. Қазақтың «бірбеткей адам» деген сөзі осы Шарыпқазы Санбайұлына қарата айтылғандай. Кіммен болса да тең дәрежеде сөйлесіп, шешім қабылдауда тәуекелшіл қасиеті бар. Қашан да өзін сергек ұстайтын, өзін-қалжыңы да әрдайым әзір тұратын Шәкеңнің бойында терең ой мен кемелдік сезілді.

Ұлы Абайдың «Адамзаттың бәрін сүй бауырым деп» деген даналығын өмірлік ұстанымы етіп алған Шарыпқазы Санбайұлы адамды еңбегіне қарай құрметтеп, еңбегіне қарай бағалады. Әкім қызметіне кіріскеннен бастап ауылдың әлеуметтік-экономикалық жағдайын жақсартуға көп еңбек сіңірді. Өзіне жүктелген міндетті адал атқарып, ел сенімін ақтауға тырысты. Мектеп, емхана, пошта, интернет, балабақша сияқты мемлекеттік мекемелер қалыпты жұмыс істеп тұр, ауыл көшелері толықтай жарықтандырылып, асфальт төселді. Ауылдың кіреберісіне қақпа орнатылып, түрлі архитектуралық мүсіндер қойылды. Орталық саябақта орнатылған "Тұлғалар тұғыры" және "Ел ағалары" тақталары ауылдың өткенінен сыр шертеді.

Адам білімі мен еңбегінің өтемінен ешкімнен дәметпей-ақ маңдай терін төгіп жүріп халқына адал қызмет етсе, абырой мен атақ түбінде өзі іздеп табады. Осындай абырой биігінен көрінген азаматтың бірі – Көкбай ауылының тұрғыны Шарыпқазы Санбайұлы. Оның өмір жолы мен қызметі – көпке үлгі.

Кіші футбол алаңы мен демеушілердің есебінен балалар ойын алаңы салынып, жастардың бос уақыттарын тиімді өткізулеріне жағдай жасалды. Ауылдың су жүйесі де жаңартылып, тұрғындар таза ауыз суға қол жеткізді. Қыстақтарға электр желісі тартылып, шопандардың жағдайы жақсарды.

"Парыз" қоры арқылы Көкбай Жанатайұлының туғанына 160 жыл толуына орай ауылда ескерткіші тұрғызылып, саябақ ашылды. Жыл сайын дәстүрлі түрде аталып өтетін Ауыл күні мерекесінде көкбайлық көркемөнерпаздар бас жүлдені бермей келді. Ауылымызда Тайыр Жомартбаев атындағы халық театры тұрақты жұмыс істеп тұр. Допты хоккейден өтетін аудандық жарыстарда жастарымыз жыл сайын бас жүлдені алып келеді.

Шарыпқазы Санбайұлының елеулі еңбегі аудан мен облыс басшылары тарапынан лайықты бағаланып келеді. «Тың игерудің 50 жылдығы», «Қазақстан Конституциясына 20 жыл», сондай-ақ «Аманат» партиясының «Белсенді қызметі үшін» төсбелгілерімен марапатталған, ал билы «Абай ауданының құрметті азаматы» атағын иеленді.

Шарыпқазы Санбайұлы әкім болып қызмет атқарған жылдар ауылдың даму кезеңі ретінде ел есінде қалды. Білікті басшы, іскер азамат адами қасиеттерімен де халықтың құрметіне бөленді. Ауыл жұртшылығы оны зейнеткерлікке құрметпен шығарып салды.

Шарыпқазы Санбайұлының жұбайы Бақыт Төлеуғалиқызы - 35 жыл бойы ұстаздық қызмет атқарған ұлағатты жан. Шарыпқазы мен Бақыт екі ұл, үш қыз сүйіп, ұрпағын өркендетіп отыр. Балалары жоғары білім алып, өмірден өз орындарын тапқан. Бүгінде әрқайсысы өз салаларында жетістіктерге жетіп, ата-анасының абыройын асқақтатып жүр.

Шарыпқазы Санбайұлына мықты денсаулық, отбасына мол бақыт тілейміз.

Бағдат БАЛЫҚБАЕВ,
Көкбай ауылы,
Абай ауданы

ПАТРИОТТЫҚ ТӘРБИЕ

Жарма ауданы Шар қаласындағы П.Карелин атындағы орта мектепте «Жас құтқарушы» сыныбы ашылды. Салтанатты жыйынға аудандық білім бөлімінің өкілдері, төтенше жағдайлар қызметінің мамандары, ұстаздар мен оқушылар қатысты.

«ЖАС ҚҰТҚАРУШЫ»
СЫНЫБЫ АШЫЛДЫ

Еркежан ҚАЙСА,
«Semeytanu»

Оқушыларды құтқарушы мамандығына үйрететін «Жас құтқарушы» сыныбының басты мақсаты — ескекелер ұрпақты азаматтық жауапкершілік пен қауіпсіздік мәдениетіне тәрбиелеу, өмірде кездесетін төтенше жағдайларда дұрыс шешім қабылдауға және өзгелерге көмек көрсетуге үйрету.

Оқушылар «Жас құтқарушы» бағдарламасы аясында азаматтық қорғаныс негіздерімен, қауіпсіздік ережелерімен, алғашқы медициналық көмек көрсету және өрт сөндіру, іздегіру-құтқару тәсілдерімен танысады. Сабақтар тәжірибелік бағытта өтеді: оқушылар өрт, жер сілкінісі, су тасқыны сияқты төтенше жағдайлар кезінде қалай әрекет ету керектігін үйренеді. Балалар қоғамдық қауіпсіздік мәселелеріне жауапкершілікпен қарауға, қиын жағдайда өзіне де, өзгере де көмектесе алуға үйренеді. Мұндай тәжірибелік сабақтар олардың бойында батылдықты, төзімділікті пен ұйымшылдық қасиеттерін қалыптастырады.

— Құтқарушы — жай мамандық емес, бұл - үлкен жауапкершілік пен адамгершілікті талап ететін өмірлік миссия. Біз балалардың бойына осы қасиеттерді сіңіру арқылы ерлікті дәріптеп, қоғам алдындағы жауапкершілік сезімдерін қалыптастырамыз, — деді мектеп директоры құттықтау сөзінде.

Мектеп ұжымы мұндай бастама оқушыларға тек білім мен дағды ғана емес, өмірлік құндылықтарды да үйрететініне сенімді. «Жас құтқарушы» сыныбы жасөспірімдерді тәртіпке үйретіп, батылдық және қоғам алдындағы борыш сезімін қалыптастырады.

Алдағы уақытта «Жас құтқарушы» сыныптарын ауданның өзге мектептерінде де ашу жоспарлануда. Өйткені әр баланың бойында батылдық пен мейірімділікті ұштау — елдің қауіпсіздігі мен тыныштығына қалаған берік іргетас екені анық.

«Семей таңы» газеті 1969 жылы «Құрмет белгісі» орденімен, 2009 жылы Қазақстан Республикасы Президентінің бұқаралық ақпарат құралдары саласындағы грантымен марапатталған.

Директор – Риза АСАНҚЫЗЫ МОЛДАШЕВА
Бас редактор – Сәтжан ҚАСЫМЖАНҰЛЫ
Редактордың орынбасары – жауапты хатшы Роза ПУШПАҚОВА

www.semeytanu.kz
www.semeytanu.kz Email: info@semeytanu.kz

САЛЫҚ ЖҮЙЕСІНДЕГІ ӨЗГЕРІСТЕР

Елімізде келесі жылдан бастап салық жүйесіне ауқымды өзгерістер енгізіледі. Бұл туралы Өңірлік коммуникациялар қызметі алаңында өткен баспасөз мәслихатында Семей қаласы бойынша Мемлекеттік кірістер басқармасы басшысының орынбасары Ержан Қаңғалақов баяндады.

— Жаңа Салық кодексі аясында салық есептілігін тапсыру көлемі 30 пайызға қысқарады. Корпоративтік табыс салығының базалық мөлшерлемесі бұрынғыдай 20 пайыз деңгейінде сақталады. Сонымен қатар жекелеген салалар үшін жаңа ставкалар белгіленді: банк секторы мен ойын бизнесі үшін – 25 пайыз, қаржы лизингі үшін – 10пайыз. Әлеуметтік салада, атап айтқанда білім беру мен медицинада алдағы жылы 5 пайыз, ал 2027 жылдан бастап 10 пайыз мөлшерлеме қолданылады. Ауыл шаруашылығы өндірісшілері үшін бұрынғыдай 3 пайыз ставка сақталады, — деп атап өтті спикер.

Сонымен қатар келер жылдан бастап қосылған құн салығының мөлшерлемесі 16 пайыз деңгейінде белгіленеді. Ауыл шаруашылығы өндірушілерін қолдау мақсатында есепке жатқызылатын қосылған құн салығының үлесі 70 пайыз—дан 80 пайызға дейін арттырылып, ал тіркеу шепі бұрынғы 20 000 АЕК-тен 10 000 АЕК-ке дейін төмендетілді.

РЕДАКЦИЯ ПОШТАСЫНАН

ҚОҒАМНЫҢ ҚҰНДЫЛЫҒЫН
КІМ АЙҚЫНДАЙДЫ?

Біз бір сөт ойланып көрдік пе: қазір замандасымызды қалай бағалап жүрміз? Адами қасиетіне, мінезіне қарап па, әлде қызметіне, қалтасына қарап па?

Әлеуметтік желілерде, цифрлық әлемде беделге ие болып жүрген адамдардың көбейгені рас. Бірақ шын өмірде олар қандай? Біз статистика мен статус арасында қалып, адами құндылықтарды жоғалтып алған жоқпыз ба?

«Даму» сөзі соңғы жылдары қоғамда жиі айтылатын сөзге айналды. Бірақ біз даму дегенді тек сан мен табыс немесе технологиялық ілгерілеу деп түсініп жүрген жоқпыз ба? Рухы өлсіз ұлттың экономикасы мықты бола ма? Адами қасиеттен айырылған қоғам жаңғыруды қалай жүзеге асыра алады? Бұрындыры ұят, обал, сауап секілді ұғымдар біздің өміріміздің негізі болды. Алайда қазіргі таңда бұл сөздерді кейбіреулер ескінің сарқынышағы деп түсінбейді. «Не істесе де өз еркі» деген жөлеумен адамдық жауапкершіліктен қашып, қоғамдағы моральдық өлшемдерді бұзып жатқан жоқпыз ба? Қоғамда мейірім мен шынайылық азайса, оның орнын заң толтыра ала ма?

Шын мәнінде, кез келген ұлттың құлдырауына себеп болатын - қаржы немесе сыртқы факторлар емес, құндылықтардың құнсыздануы. Парақорлық, немқұрайлылық, көреалмаушылық, жалған абырой қуалау — бұлар қоғамның сыртқы кемшіліктері емес, ішкі дерті. Әрбір адам осы дертті барын сезініп, оған қарсы күресуге міндетті. «Дертті білу — емделудің жартысы» деген қанатты сөз бар емес пе. «Ар ілімі жоқ елді игілікке жеткізем деу — бос үрешілік»,— дейді Шәкәрім Құдайбердіұлы. Ар жоғалған жерде, заң өлсіз, ақылдың қуаты да сарқылады. Егер қоғамның моральдық бағдары бұзылса, ережелер мен заңдар қоғамды түзете алмайды.

Біз ардың орнын атақпен, кісіліктің орнын көзбояушылықпен алмастырып алған жоқпыз ба? Егер адамды тек жетістіктермен, материалдық байлықпен бағалайтын болсақ, қандай қоғам құрып жатырмыз?

Осы орайда қарапайым сұрақ туындайды: қазір адам өмір сүріп жатыр ма, әлде тек тұтынып жатыр ма? Құндылықтар арзандаған сайын, адамдықтың мағынасы да өлсіреп бара жатқан жоқ па? Бұл - тек сыртқы емес, біздің ішкі дүниеміздігі өзгерістерді талап ететін сұрақтар. Мәселе мінәзден айырылуда ғана емес, айырылғанымызды сезінбеуімізде.

Қоғамды түзейтін де, құртатын да - адамдар. Ендеше, сұрақ: қоғам өзгеруі керек пе әлде адам өзгеруі керек пе?

Әлия БЕКТЕМІРОВА,
Шәкәрім атындағы көпбейінді №5 гимназия оқушысы,
Семей қаласы

Кіріспе
Статистика — бұл қоғамдағы жаппай құбылыстар мен процестерді сандық түрде зерттейтін ғылым. Қазіргі заманда статистиканың маңызы өте зор: ол мемлекет экономикасын басқаруға, әлеуметтік дамуды жоспарлауға және халықтың әл-ауқатын бағалауға мүмкіндік береді.

Қазақстандағы статистиканың дамуы елдің тарихи кезеңдерімен, экономикалық және саяси өзгерістерімен тығыз байланысты. Бүгінгі мақалада статистиканың Қазақстан жерінде қалай қалыптасқаны және қазіргі заманға дейінгі даму жолдары баяндалады.

Патшалық кезең (1917 жылға дейін)
Қазақстан аумағындағы алғашқы статистикалық жұмыстар Ресей империясының басқару кезеңінен басталады. Бұл уақытта статистика негізінен сипаттамалық сипатта болып, әкімшілік басқару мен салық жүйесін ұйымдастыру үшін қолданылған.

XVIII–XIX ғасырларда халық саны мен шаруашылық жағдайын анықтау мақсатында алғашқы есепке алу және санақ жұмыстары жүргізілді. 1897 жылы өткен Ресей империясының алғашқы жалпы халық санағы қазақ даласын да қамтыды. Губерниялар мен уездерде арнайы статистикалық комитеттер құрылып, жер, мал шаруашылығы және халық туралы мәліметтер жиналды. Бұл кезеңде статистика мемлекеттік басқару мен есеп жүргізудің құралы ретінде дамыды.

Кеңестік кезең (1917–1991 жылдар)
Кеңес өкіметі орнағаннан кейін статистика орталықтандырылған мемлекеттік есеп жүйесіне айналды. 1920 жылы Орталық статистика басқармасы (ЦСУ) құрылды, ал Қазақстанда Қазақ аймақтық статистика басқармасы, кейінірек Қазақ КСР-інің Орталық статистика басқармасы жұмыс істей бастады.

1926 жылы алғашқы Бүкілодақтық халық санағы өткізілді. Кейінгі жылдары статистика халық шаруашылығын жоспарлау мен бақылаудың негізгі құралына айналды. 1930–1950 жылдары статистика индустриаландыру мен ұжымдастыру барысын бақылауға, өндіріс көлемін есептеуге бағытталды. Соғыстан кейінгі кезеңде (1950–1980 жж.) есеп беру жүйесі жетілдіріліп, есептеу орталықтары мен ЭЕМ (электронды есептеу машина-

лары) қолданыла бастады. Кеңестік кезеңде статистиканың басты мақсаты жоспардың орындалуын бақылау және ресурстарды тиімді бөлу болды.

Тәуелсіз Қазақстан кезеңі (1991 жылдан бастап)
1991 жылы Қазақстан тәуелсіздігін алған соң, ұлттық статистика жүйесі жаңа бағытта дами бастады. 1992 жылы құрылған Қазақстан Республикасының Статистика және тағдау комитеті мемлекеттік статистиканың негізін қалады.

1997 жылы қабылданған «Мемлекеттік статистика туралы» заң статистиканың негізгі қағидаттарын бекітті: объективтілік, дербестік, құпиялылық және мәліметтердің сенімділігі.

1999 және 2009 жылдары тәуелсіз Қазақстанда екі рет халық санағы өткізілді. Статистика жүйесі халықаралық стандарттарға, атап айтқанда БҰҰ-ның Ұлттық шоттар жүйесіне (СНС) және Халықаралық жіктелмелерге (ISIC, HS) бейімделді.

Қазіргі кезең (2016 -2025 жыл)
2019 жылы статистика саласында маңызды өзгеріс болды: Статистика комитеті Агенттіктің құрамына еніп, қазіргі атауы — Қазақстан Республикасының Стратегиялық жоспарлау және реформалар агенттігінің Ұлттық статистика бюросы деп аталды.

Бүгінгі таңда Ұлттық статистика бюросы экономикалық, әлеуметтік, демографиялық және экологиялық көрсеткіштерді жинайды және талдайды; Big Data, онлайн есеп беру, сандық технологиялар сияқты заманауи әдістерді қолданады; БҰҰ, Дүниежүзілік банк, ХВҚ, Еуростат сияқты халықаралық ұйымдармен тығыз ынтымақтастық орнатады; ашық деректер жүйесін (stat.gov.kz) дамытып, қоғамға қолжетімді мәліметтер ұсынады.

2021 жылы Қазақстанда алғаш рет электрондық халық санағы өткізілді — бұл цифрлық статистиканың жаңа кезеңі болды. Қазақстан Республикасы Президентінің 2022 жылғы 8 маусымдағы Жарлығына сәйкес Абай облысы құрылғаннан кейін, мемлекеттік статистикалық саясатты іске асыру және өңірлік деңгейде статистикалық есептілікті ұйымдастыру мақсатында 2022 жылғы қыркүйек айында Абай облысының статистика департаменті құрылды.

Департамент Қазақстан Республикасының Стратегиялық жоспарлау және реформалар

Б. ТЕРЛІКБАЕВ,
ҚР Стратегиялық жоспарлау және реформалар агенттігі
Ұлттық статистика бюросының
Абай облысы бойынша
департаменті» РММ

ҚАРЖЫ

— Келер жылдан бастап акциз мөлшерлемелері жыл сайын 10 пайыз еспек. Алғаш рет энергетикалық сусындарға да акциз енгізіліп отыр: оның көлемі литріне 100 теңге болып белгіленіп, бес жыл ішінде кезең-кезеңімен 240 теңгеге дейін жететін болады, — деді басқарма басшысының орынбасары.

Өз тілшіміз

ХАБАРЛАНДЫРУ

«Семей» сервистік компаниясы» ЖШС әсер етуге рұқсат алу үшін Блоктардағы жұмыстардың нәтижесінде бұзылған жерлерді рекультивациялау жобасы: L-44-33-(10e-5b-4,5,8,9,10,14,15), (10e-5f-1,6,7,8,9,11,12,13,14,15,16,17,18,19,20,23,24,25), L-44-34-(10f-5b-17,21,22,23,24), L-44-45-(10b-56-5) L-44-46-(10a-5a-1,2,3,4,7,8,9,12,13,14,17,18,19,22,23,24) аймақта қатты пайдалы қазбалардың 2019 жылғы 17 мамырдағы №97-ЕЛ) материалдар бойынша қоғамдық тыңдаулар өткізу туралы хабарлайды.

Өткізілетін күні мен мекенжайы: 12.12.2025, сағат 16.00, Абай облысы, Мақаныш ауданы, Көктерек а.о., «Қайыңды орта мектеп-бақшасы» КММ. Онлайн қатысу үшін сілтеме бойынша өтіңіңіз: <https://us06web.zoom.us/j/8177828008?pwd=tQ06qabkwYUe2bNlJlUtagMZF3b3loK1&omn=87344196574> (сәйкестендіргіш 817 782 8008, коды 12345)

Қатысушыларды тіркеу жеке басын куәландыратын құжатты көрсеткен кезде енгізіледі. Қосылу сұрақтары бойынша 87058743858 телефонына хабарласуға болады.

Бастамашысы: «Сервисная компания «Семей» ЖШС; БСН 100140017622; Абай облысы, Семей қаласы, Восход көні, Семгео басысы.

Әзірлеуші: «Пшенчинова» ЖК; Астана қ., Қосығұлұлы к., 19 Жергілікті атқарушы орган: «Абай облысының табиғи ресурстар және табиғат пайдалануды реттеу басқармасы» ММ, тел. 8(7222)35-44-32, prigodnyye_resursy_obl.abay@mail.ru. Жоба бойынша құжаттама Ұлттық деректер банкінің <https://ndbecology.gov.kz/> порталында және сайтында <https://www.gov.kz/memleket/entities/abay-tabigat?lang=kk> сайтында «Қоғамдық тыңдаулар» бөлімінде жарияланған. Барлық ескертулер мен ұсыныстар <https://ndbecology.gov.kz/> порталында немесе prigodnyye_resursy_obl.abay@mail.ru электронды мекенжай арқылы қабылданады.

ШЫҒАРЫЛЫМНЫҢ ТАРАЛЫМЫ 20820

Кезекші редактор Гүлім ЗАМАНБЕКҚЫЗЫ

Қазақстан Республикасы Ақпарат және қоғамдық даму министрлігі Ақпарат комитеті берген қайта тіркеу куәлігі № KZ49VPY00121173, 05.06.2025 ж.

Газет «АБАИ АИМАQ MEDIA» ЖШС компьютерлік орталығында теріліп және беттеліп, «Басып шығару баспасы «Рекламный» дайжест агенттігі» ЖШС (Семей қаласы, Абай даңғылы, 20) баспа орталығында офсеттік әдіспен басылғып шығады.

Индекс 06061. Тапсырыс 259. Бағасы келісімді.

Аптасына екі рет - сейсенбі, жұма күндері шығады.

Жарияланған мақалалардың авторлардың пікірлері редакция қеңарасын білдірмейді. Жарнама үшін жауапкершілік жарнама берушілердің құзырында.

Меншікті тілшілеріміз: Бородулиха - 8 776 740 87 21, Бесқарағайда - 8 775 433 44 08.

Редакцияның мекенжайы: К18А5Н3, Семей қаласы, Қайым Мұхамеджанов көшесі, 12. Тел.: Директордың қыбылдары бөлмесі - 52-36-57; бас редактор - 52-04-75; редактордың орынбасары - 52-09-84; жарнама және баспасөзге жазылу бөлімі - 56-08-03; факс - 52-04-75; бухгалтерия - 52-38-32